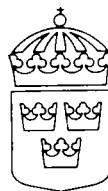

Regeringens proposition

1992/93:149

om avveckling av det premiegrundande
allmanssparandet, m.m.

Prop.
1992/93:149

Regeringen förelägger riksdagen vad som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 17 december 1992 för de åtgärder som framgår av föredragandens hemställan.

På regeringens vägnar

Carl Bildt

Bo Lundgren

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen utgör i fråga om det pensionsanknutna premiegrundande allmanssparandet en uppföljning till den proposition om avbrytande av denna sparform (prop. 1992/93:133) som riksdagen nyligen bifallit.

I den här propositionen lämnas förslag om sådana ändringar i lagen (1992:689) om pensionsanknutet premiegrundande allmanssparande som föranleds av att sparformen avbrutits. Det föreslås att sparpremie skall utgå i proportion till summan av de belopp som under tiden den 1 september-6 november 1992 har satts in på ett premiegrundande konto. Någon sparpremie skall dock inte utgå för den del av summan som överstiger 2 400 kronor. Sparpremien är 50 procent av den del av de sammanlagda insättningarna som uppgår till högst 600 kronor och 25 procent av det belopp som överstiger 600 kronor.

För att rätt till sparpremie skall föreligga måste två villkor uppfyllas. Dels skall - i enlighet med vad riksdagen beslutat vid avbrytandet av sparformen - antalet fondandelar som fanns på det premiegrundande kontot den 6 november 1992 behållas på kontot till dess att premien tillförs kontot. Dels skall minst tolv månadsinsättningar ha gjorts på kontot t.o.m. augusti 1994.

Sparpremien skall tillföras spararens konto senast vid utgången av år 1994. Sparpremien blir då tillgänglig för spararen.

Vidare föreslås att fondbolag och andra institut som drabbas av kostnader som blir onödiga på grund av att sparandet avbryts i förtid skall kunna få ersättning av staten.

Propositionen innehåller även en begäran om bemyndigande för regeringen att sälja en mindre del av statens aktier i de två portföljförvaltningsbolag som ingår i den riskkapitalbolagsstruktur som byggs upp av medel ur de förutvarande löntagarfonderna.

I propositionen tas också upp en särskild fråga som rör försäkringsområdet. Maximigränsen för kapitalförsäkring meddelad av understödsförening föreslås höjd till ett basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 mars 1993.

Lag om ändring i lagen (1992:689) om pensionsanknutet premiegrundande allemanssparande

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1992:689) om pensionsanknutet premiegrundande allemanssparande

*dels att 6 och 7 §§ skall upphöra att gälla,
dels att rubriken till lagen och 1-5 §§ skall ha följande lydelse,
dels att lagen i dess helhet skall upphöra att gälla vid utgången av juni 1995.*

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Lag om *pensionsanknutet* premiegrundande allemanssparande

Lag om premiegrundande allemanssparande

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser om *pensionsanknutet* premiegrundande allemanssparande.

I lagen betyder

1. *premiegrundande allemanssparande*: sådant *pensionsanknutet* premiegrundande sparande i en allemansfond som enligt denna lag kan ge rätt till en sparpremie,

2. *sparperioden*: perioden den 1 september 1992-den 31 augusti 1994,

3. *premiegrundande konto*: ett konto som är knutet till en allemansfond i vilken premiegrundande allemanssparande sker.

Denna lag innehåller bestämmelser om premiegrundande allemanssparande.

I lagen betyder

1. *premiegrundande allemanssparande*: sådant sparande i en allemansfond som enligt denna lag kan ge rätt till en sparpremie,

2. *sparperioden*: perioden den 1 september 1992-den 31 augusti 1994,

3. *premiegrundande konto*: ett konto som är knutet till en allemansfond i vilken premiegrundande allemanssparande sker,

4. *premieperioden*: perioden från och med den 1 september 1992 eller den senare dag då spararen anmälde sig till det premiegrundande allemanssparandet till och med den 6 november 1992.

I fråga om premiegrundande allemanssparande gäller vad som föreskrivs i lagen (1983:890) om allemanssparande med de avvikelser som följer av denna lag.

2 §

Var och en som är folkbokförd i Sverige får delta i det premiegrundande allemanssparandet. Varje sparare får spara i bara en allemansfond.

Varje sparare får ha bara ett premiegrundande konto.

Den som vill påbörja premiegrundande allemanssparande skall anmäla detta till ett fondbolag som enligt överenskommelse med Riksgäldskontoret förmedlar sådant sparande. Fondbolaget skall genast underrätta Riksgäldskontoret om anmälan.

3 §

Premiegrundande allemanssparande får ske under sparperioden. Sparandet skall uppgå till minst 2 400 kronor och vara fördelat på minst tolv månadsinsättningar.

En sparare får överföra behållningen i det premiegrundande allemanssparandet till någon annan allemansfond som förmedlar sådant sparande, bara om

1. den allemansfond där sparandet sker upphör, eller
2. spararen till följd av att han slutar sin anställning i ett visst bolag eller inom en viss koncern saknar möjlighet att fullfölja sparandet i en företagsanknuten allemansfond.

Det nya fondbolaget skall genast underrätta Riksgäldskontoret om överföringen.

4 §

Vid sparperiodens slut skall antalet fondandelar på det premiegrundande kontot vara minst 2 400 dividerat med den genomsnittliga anskaffningskostnaden för samtliga andelar som anskaffats under sparperioden.

Sparande på ett premiegrundande konto ger under de förutsättningar som anges i andra stycket rätt till en sparpremie som beräknas i proportion till summan av de belopp som har satts in på kontot under premieperioden. Någon sparpremie utgår dock inte för den del av summan som överstiger 2 400 kronor. Sparpremien är 50 procent av den del av de sammanlagda insättningarna som uppgår till högst 600 kronor och 25 procent av den överskjutande delen.

För att rätt till sparpremie skall föreligga får vidare uttag från det premiegrundande kontot under tiden från sparperiodens slut till den tidpunkt då sparpremien till

För att rätt till sparpremie skall föreligga krävs att spararen under sparperioden har gjort minst tolv månadsinsättningar på det premiegrundande kontot. Vidare krävs att

förs kontot inte medföra att antalet andelar på kontot understiger det minsta antal som anges i första stycket.

spararen inte innan premien tillförs kontot gör uttag från kontot som medför att antalet andelar på kontot understiger antalet andelar vid premieperiodens slut. Antalet andelar behöver dock inte överstiga det lägsta av följande antal, nämligen

1. det antal som har förvärvats under premieperioden, och

2. 2 400 dividerat med den genomsnittliga anskaffningskostnaden för samtliga andelar som har förvärvats under premieperioden.

5 §

Om spararen uppfyller villkoren för sparandet enligt 2-4 §§ skall till hans premiegrundande konto senast den 31 december 1994 föras en sparpremie. Premien skall *ha ett värde på 1 200 kronor och* utgöras av andelar i den allemansfond i vilken sparandet har skett.

Om spararen uppfyller villkoren för sparandet enligt 4 § *andra stycket* skall till hans premiegrundande konto senast den 31 december 1994 föras en sparpremie *beräknad enligt 4 § första stycket*. Premien skall utgöras av andelar i den allemansfond i vilken sparandet har skett.

Avvecklingsstyrelsen enligt övergångsbestämmelserna till lagen (1991:1857) om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för Allmänna pensionsfonden skall samtidigt som sparpremien tillförs det premiegrundande kontot, till allemansfonden överföra av avvecklingsstyrelsen förvaltade tillgångar till ett värde som svarar mot premien.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 1993.

Lag om ändring i lagen (1988:847) om skattelättnader för allemanssparande

Härigenom föreskrivs att 1 och 2 §§ lagen (1988:847) om skattelättnader för allemanssparande skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse¹**Föreslagen lydelse*1 §²

Skattelättnader enligt denna lag medges för sparande enligt lagen (1983:890) om allemanssparande och lagen (1992:689) om *pensionsanknutet* premiegrundande allemanssparande.

Skattelättnader enligt denna lag medges för sparande enligt lagen (1983:890) om allemanssparande och lagen (1992:689) om premiegrundande allemanssparande.

2 §³

Av realisationsvinst och utdelning på andel i allemansfond tas fyra femtedelar upp som skattepliktig inkomst. Avdrag för realisationsförlust på sådan andel grundas på fyra femtedelar av förlusten.

För utdelning enligt 18 § sista stycket lagen (1983:890) om allemanssparande skall gåvoskatt betalas i den mån skattskyldighet föreligger enligt lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt.

Sparpremie enligt lagen (1992:689) om *pensionsanknutet* premiegrundande allemanssparande utgör inte skattepliktig inkomst. De fondandelar som erhållits som en sådan premie anses anskaffade för sammanlagt 1 200 kronor. Skattepliktig inkomst skall inte heller anses uppkomma vid en sådan överföring som avses i 3 § andra stycket sistnämnda lag till den del överföringen avser hela eller del av underlaget för en sparpremie eller andelar som erhållits som sparpremie. Denna del av de överförda medlen skall anses förvärvat till det anskaffningsvärde som gällde före överföringen. Om en avgift betalats enligt 6 § samma lag skall vid beräkning av realisationsvinst bortses från de andelar som erhållits som sparpremie.

Sparpremie enligt lagen (1992:689) om premiegrundande allemanssparande utgör inte skattepliktig inkomst. De fondandelar som erhållits som en sådan premie anses anskaffade för marknadsvärdet när andelarna förs till det premiegrundande kontot.

¹Lydelse enligt prop. 1992/93:50.

²Senaste lydelse 1992:691.

³Senaste lydelse 1992:691.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 1993. Bestämmelserna i 2 § tredje stycket tillämpas första gången vid 1995 års taxering.

Lag om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för
Allmänna pensionsfonden

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1983:1092) med reglemente för Allmänna pensionsfonden att det i övergångsbestämmelserna till lagen (1991:1857) om ändring i nämnda lag skall föras in en ny punkt, 9, av följande lydelse.

9. Riksförsäkringsverket skall, efter beslut av regeringen, till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer från avvecklingsstyrelsen överföra ett belopp uppgående till högst 100 miljoner kronor, att användas för utbetalning av ersättning till fondbolag och andra institut som medverkat i det pensionsanknutna premiegrundande allemanssparandet.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 1993.

Lag om ändring i lagen (1972:262) om understödsföreningar

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1972:262) om understödsföreningar skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop.
1992/93:89

Föreslagen lydelse

6 §¹

Kapitalförsäkring får avse högst 15 000 kronor för en medlem. Föreligger särskilda skäl, kan Finansinspektionen medge understödsförening att meddela sådan försäkring till högre belopp.

Kapitalförsäkring får avse högst ett belopp motsvarande ett basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring för en medlem. Om det finns särskilda skäl, kan Finansinspektionen medge understödsförening att meddela sådan försäkring till högre belopp.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 1993.

¹Senaste lydelse 1979:1054.

Närvarande: statsministern Bildt, ordförande, och statsråden B. Westerberg, Friggebo, Johansson, Laurén, Hörnlund, Olsson, Svensson, Dinkelspiel, Thurdin, Hellsvik, Wibble, Björck, Davidson, Könberg, Odell, Lundgren, Unckel, Ask

Föredragande: statsrådet Lundgren

1 Ärendet och dess beredning

Det pensionsanknutna premiegrundande allemanssparandet

Det pensionsanknutna premiegrundande allemanssparandet infördes som ett led i utskiftningen av de förutvarande löntagarfondernas tillgångar (prop. 1991/92:92, bet. 1991/92:FiU21, rskr. 1991/92:339). För sparformen, som regleras i en särskild lag (SFS 1992:689), gäller i huvudsak följande. Alla som är folkbokförda i Sverige har rätt att delta. Sparande kan endast ske i en allemansfond. Det är förenat med en skattefri sparpremie på 1 200 kronor för den som under perioden den 1 september 1992-den 31 augusti 1994 gör minst tolv månadsinsättningar om sammanlagt minst 2 400 kronor. Sparpremien skall senast vid utgången av år 1994 tillföras spararens allemansfondskonto, om förutsättningarna för erhållandet av premien är uppfyllda. När premien tillförts kontot skall det lägsta tillåtna sparbeloppet och premien vara spärrade på kontot fram till utgången av år 1997.

I en proposition som avlämnades till riksdagen den 6 november 1992 (prop. 1992/93:133) föreslog regeringen att det pensionsanknutna premiegrundande allemanssparandet skulle avbrytas med verkan från samma dag. Förslaget var en följd av den överenskommelse om åtgärder för att stabilisera den svenska ekonomin som i september 1992 träffades mellan regeringen och Socialdemokratiska arbetarepartiet. I överenskommelsen ingick att utdelning av sparpremier skulle avbrytas under förutsättning att det inte förelåg några rättsliga hinder mot detta. Sedan professorn Ulf Bernitz och advokaten Bertil Södermark på regeringens uppdrag studerat de rättsliga aspekterna vid ett eventuellt beslut om att avbryta det premiegrundande sparandet och avgett ett utlåtande härom den 26 oktober 1992, enades regeringen och Socialdemokratiska arbetarepartiet om att sparandet borde avbrytas med verkan från den 6 november 1992.

Innebörden av förslaget i den propositionen är att insättningar som efter den nämnda dagen görs på allemansfondskonton knutna till det premiegrundande allemanssparandet inte skall berättiga till någon sparpremie. Sparande som skett fram till avbrytandet skall däremot ge rätt till en proportionell premie. I propositionen tas dock inte ställning till hur

premien närmare skall beräknas eller vilka villkor som i övrigt slutligen skall gälla beträffande rätten till sådan. Detsamma gäller beträffande flera andra med avbrytandet sammanhängande frågor, t.ex. frågan om kompensation från staten till fondbolagen.

Riksdagen har bifallit propositionen (bet. 1992/93:FiU9, rskr. 1992/93:135). I enlighet med vad som aviserades i denna tas nu upp de frågor som behöver lösas med anledning av att det pensionsanknutna premiegrundande allemanssparandet avbryts.

Aktier i portföljförvaltningsbolagen

Efter överenskommelse med chefen för Näringsdepartementet tar jag vidare upp en fråga som hör till hans ansvarsområde och som i likhet med det premiegrundande allemanssparandet har sitt ursprung i avvecklingen av löntagarfonderna. Denna fråga gäller aktierna i de två portföljförvaltande bolag som ingår i den uppbyggnad av en riskkapitalbolagsverksamhet som behandlades i prop. 1992/93:41 Kapital för tillväxt. Riksdagen har nyligen bifallit även denna proposition (bet. 1992/93:FiU3, rskr. 1992/93:25).

Kapitalförsäkring i understödsförening

En annan fråga som nu också tas upp rör försäkringsområdet, närmare bestämt lagen om understödsföreningar. I december 1987 tillkallades med stöd av regeringens bemyndigande en särskild utredare med uppdrag att göra en allmän översyn av lagstiftningen om understödsföreningar. Utredningen antog namnet Understödsföreningsutredningen (Fi 1988:01). Utredningens betänkande (SOU 1990:101) Försäkringsföreningar har remissbehandlats. Den fråga i betänkandet som här tas upp gäller högsta tillåtna kapitalbelopp för försäkring meddelad av understödsförening. Denna fråga fanns också med i en promemoria med utkast till lagrådsremiss på försäkringsområdet som under våren 1992 utarbetades inom Finansdepartementet. Promemorian har remissbehandlats. Sammanställningar av remissyttrandena över betänkandet och promemorian finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (Finansdepartementet, dnr 878/91 resp. 3682/91).

Mitt förslag: Sparpremien skall beräknas i proportion till summan av de belopp som under perioden den 1 september-6 november 1992 har satts in på ett premiegrundande kontot. Någon sparpremie skall dock inte utgå för den del av summan som överstiger 2 400 kronor. Sparpremien är 50 procent av den del av de sammanlagda insättningarna som uppgår till högst 600 kronor och 25 procent av det belopp som överstiger 600 kronor.

Det vid avbrytandet av sparandet införda kravet att spararen till dess att premien tillförs kontot behåller det antal fondandelar som fanns på kontot den 6 november 1992 skall fortfarande gälla. Liksom nu skall minst tolv månadsinsättningar göras under tiden september 1992-augusti 1994.

Det premiegrundande allemanssparandet upplöses vid utgången av år 1994, då sparpremierna tillförs spararnas premiegrundande konton.

Skälen för mitt förslag: Som framgår av prop. 1992/93:133 innebär avbrytandet av det premiegrundande allemanssparandet att insättningar som görs på premiegrundande konto efter den 6 november 1992 inte kan ligga till grund för beräkningen av sparpremien. Som framhållits i propositionen skall sparande som skett t.o.m. nämnda dag ge rätt till en proportionell sparpremie. I propositionen tas dock inte ställning till hur sådan premie skall beräknas eller vilka villkor som i övrigt skall gälla för att få premien.

Enligt de regler som riksdagen godkände när sparandet infördes skall ett sparande på sammanlagt 2 400 kronor - fördelat på minst tolv månadsinsättningar - ge rätt till en premie på 1 200 kronor. Detta innebär att ett genomsnittligt belopp om 200 kronor per månad måste sättas in, om det minsta antalet månadsinsättningar tillämpas. I och med avbrytandet av sparandet har premiegrundande insättningar kunnat göras bara under tre månader. Bl.a. med tanke på skälen mot retroaktiv lagstiftning bör, med utgångspunkt i det nämnda genomsnittliga sparbeloppet, insättningar under perioden den 1 september-6 november 1992 som sammanlagt uppgår till 600 kronor eller mindre berättiga till en premie på halva sparbeloppet (50 %). Överstiger de sammanlagda insättningarna 600 kronor bör premien på det överskjutande beloppet reduceras med hänsyn till tidsfaktorn. Premie på det överskjutande beloppet bör utgå med 3/12, dvs. 25 % av sparbeloppet. Det nu sagda innebär att den som före avbrytandet hade satt in t.e.x. 1 000 kronor får rätt till en sparpremie på 400 kronor (50 % av 600 + 25 % av 400). På sådana insättningar som överstiger det ursprungligen bestämda sparbeloppet, dvs. 2 400 kronor, bör inte utgå någon premie. Den högsta sparpremie som kan erhållas är således 750 kronor (50 % av 600 + 25 % av 1 800).

Enligt den nya paragraf (7 §) som riksdagen beslutat föra in i lagen om pensionsanknutet premiegrundande allemanssparande till följd av avbrytandet av sparandet ställs krav som innebär att spararen - till dess att premien tillförs det premiegrundande kontot - måste behålla det antal fondandelar som han hade på kontot den 6 november 1992. Antalet andelar på kontot behöver dock inte överstiga det lägsta av endera det antal som tillförts kontot under den tid det varit knutet till det premiegrundande sparandet eller 2 400 dividerat med den genomsnittliga anskaffningskostnaden för samtliga andelar som har anskaffats under samma tid. Detta krav bör fortfarande gälla för att rätt till sparpremie skall föreligga.

I samband med införandet av det pensionsanknutna premiegrundande allemanssparandet anfördes (prop. 1991/92:92 s. 18) att förslaget om utskiftning av löntagarfondernas tillgångar i form av sparpremier bl.a. hade som syfte att stimulera det enskilda sparandet. Därför uppställdes som villkor för erhållande av premien att sparande skulle ske med viss regelbundenhet. Det finns skäl att hålla kvar vid ett sådant grundkrav även vid de ingrepp i sparformen som nu föreslås ske. Kravet på tolv månadsinsättningar bör därför inte ändras. Detta innebär att den som vill erhålla sparpremie måste fortsätta att göra insättningar även efter den 6 november 1992. Tolv månadsinsättningar måste ha uppnåtts före utgången av augusti 1994.

Det har övervägts om krav skulle behöva ställas på viss minsta storlek av insättningarna efter den 6 november 1992 och eventuell bindning av sådana insättningar. Detta skulle dock innebära att strängare krav för sparandet uppställdes än vad som framgår av propositionen om avbrytande av det pensionsanknutna premiegrundande allemanssparandet. Sådana krav kan vidare ytterligare komplicera den administrativa hanteringen av sparformen för fondbolagen. Det får också antas att sparandet även utan ytterligare villkor får ungefär samma omfattning som tidigare med tanke på att kravet på tolv månadsinsättningar ligger fast.

Sparformen får i och med avbrytandet ett betydligt färre antal deltagare än vad som förutsatts vid införandet av den; mellan 5 och 6 miljoner sparare bedömdes komma att delta, vilket skall jämföras med de ca 1,4 miljoner som anslutit sig fram till avbrytandet. Dessutom reduceras sparpremierna avsevärt. Det har upplysts att den genomsnittliga insättningen på premiegrundande konto under september 1992 var 277 kronor. Med tillämpning av den nu föreslagna grunden för beräkning av sparpremien kommer det totala premiebeloppet sannolikt inte att överstiga 500 miljoner kronor, vilket är knappt en tiondel av det ursprungligen uppskattade beloppet.

Mot bakgrund av den kraftigt reducerade omfattning som sparformen nu får både i fråga om antalet deltagare och det totala sparpremiebeloppet bör den upplösas tidigare än vad som nu gäller. Premien bör göras tillgänglig för spararen så snart den överförs till hans premiegrundande konto. Överföringen av premien skall i enlighet med gällande regler ske senast vid utgången av år 1994.

Det av riksdagen antagna förslaget om utskiftning av löntagarfondernas medel inrymmer att det premiegrundande allemanssparandet i framtiden, dvs. före utgången av år 1997, kunde komma att kopplas till ett mera långsiktigt individuellt pensionssparande. Den begränsade omfattning sparformen får i och med avbrytandet gör att en koppling till ett långsiktigt pensionssparande inte längre ter sig lika angelägen. Jag avser därför inte, såsom förutskickats vid införandet av det premiegrundande allemanssparandet (se prop. 1991/92:92), att presentera alternativ till hur sparandet kan fortsätta i andra, mer långsiktiga former. Stimulans av pensionssparande får komma till stånd på annat sätt.

De ändringar i reglerna för det premiegrundande allemanssparandet som föreslås föranleder vissa tekniska justeringar i lagen (1988:847) om skattelättnader för allemanssparande och ungdomsbosparande. Sparpremien skall liksom tidigare vara skattefri. De regler som medger en uppskjuten beskattning vid vissa överföringar till ny fond bör slopas eftersom sparformen upplöses redan år 1994 och sparbeloppen ofta är små.

I prop. 1992/93:50 om åtgärder för att stabilisera den svenska ekonomin har föreslagits vissa ändringar i den nyss nämnda lagen, bl.a. att lagen får en ny rubrik i vilken orden "och ungdomsbosparande" tas bort.

3 Utdelning till andra än sparare

Mitt förslag: Någon utdelning av medel ur de förutvarande löntagarfondernas tillgångar till dem som inte deltagit i det premiegrundande allemanssparandet skall inte ske.

Skälen för mitt förslag: De förutvarande löntagarfondernas tillgångar skall enligt riksdagens beslut (prop. 1991/92:92, bet. 1991/92:FiU21, rskr. 1991/92:339) användas till fyra ändamål, nämligen för att främja forskningen, för att främja utvecklingen av små och medelstora företag, som premie i det pensionsanknutna premiegrundande allemanssparandet samt slutligen som utdelning till dem som av olika anledningar inte kan eller inte vill delta i det premiegrundande sparandet.

Utdelning av fondtillgångar till dem som inte vill eller inte kan delta i det premiegrundande sparandet har ansetts motiverad av rättviseskäl. Hur denna utdelning skulle ske har emellertid inte bestämts. Möjligheten att lösa utdelningsfrågan i samband med privatiseringen av den av riksdagen beslutade riskkapitalbolagsverksamheten har förts på tal (bet. 1991/92:FiU21 s. 12, jfr prop. 1992/93:41 s. 8).

I propositionen om avbrytande av det pensionsanknutna premiegrundande allemanssparandet (prop. 1992/93:133 s. 6) har gjorts bedömningen att en utdelning av de förutvarande löntagarfondernas medel till dem som inte deltagit i sparformen eller som inte skulle få rätt till någon premie

var mindre sannolik. Denna bedömning byggde på att utdelningen av sparpremier skulle få en begränsad omfattning i och med avbrytandet av sparandet. De förslag om ändrade villkor för sparformen som läggs fram i detta ärende föranleder inte någon ändrad ståndpunkt. Av de drygt 1,4 miljoner personer som anslutit sig till det premiegrundande sparandet kommer det stora flertalet att kunna få en sparpremie som uppgår till ett par hundra kronor eller mindre, alltså förhållandevis små belopp jämfört med den enhetliga sparpremie om 1 200 kronor som nu gällande lydelse av lagen om pensionsanknutet premiegrundande sparande föreskriver. Någon utdelning till dem som inte deltagit i sparandet bör alltså inte ske.

4 Ersättning till fondbolagen, m.m.

Mitt förslag: Staten skall ersätta fondbolagen för kostnader som blivit onyttiga genom att det premiegrundande allemanssparandet avbryts. Medel till sådan ersättning skall tas från de tillgångar som förvaltas av avvecklingsstyrelsen (Fond 92-94).

Skälen för mitt förslag: Enligt den överenskommelse som träffades mellan företrädare för regeringen och Socialdemokratiska arbetarepartiet i september 1992 skall vid ett avbrytande av det premiegrundande allemanssparandet kompensation för eventuella förluster som åsamkas berörda institutioner prövas.

Bernitz och Södermark har i sitt utlåtande behandlat frågan om ersättning till fondbolagen. Utredarna har på grundval av uppgifter från bl.a. fondbolagen gjort en sammanställning av vilka slags kostnader som det premiegrundande allemanssparandet medför för fondbolagen och dessas ägare. En i samband därmed gjord kostnadsuppskattning ger vid handen att merparten av kostnaderna hänför sig till information och marknadsföring av sparformen samt öppnande av nya konton.

Beträffande kostnaderna för marknadsföring och information kan noteras att det i förarbetena (prop. 1991/92:92 s. 28) förutsatts att fondbolagen och bankerna, dvs. ägarna av flertalet fondbolag, skulle bära huvudansvaret för att information om den nya sparformen och villkoren för denna spreds till allmänheten.

Det är inte rimligt att fondbolagen och deras ägare skall behöva bära alla de kostnader som blir onyttiga till följd av avbrytandet av det premiegrundande sparandet. Staten bör i skälig utsträckning ersätta dem för kostnader som betingas av deras medverkan i det premiegrundande allemanssparandet och som bolagen genom det förtida upphörandet av sparformen inte med fog kan belasta fondandelsägarna med. Meningen är dock inte att ersättningsanspråk skall kunna basera sig på eventuell utebliven vinst på grund av att det premiegrundande sparandet avbryts i förtid. Vid bestämmande av ersättningen bör tas hänsyn till att fond-

bolagen genom det premiegrundande sparandet fått ett stort antal nya sparare som kan förväntas tillföra bolagen inkomster i framtiden.

Ersättningsfrågorna bör lösas så snart som möjligt. Den ersättning som lämnas bör vara slutlig och således inte medge några reservationer för eventuella ytterligare anspråk sedan det premiegrundande allemanssparandet avslutats.

Det bör överlämnas åt regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att utifrån de grunder som nu angetts hantera frågan om ersättning till fondbolagen.

Kompensationerna till fondbolagen och deras ägare bör ses som en kostnad för avvecklingen av löntagarfonderna. Medel för utbetalning av ersättning bör därför tas ur de förutvarande löntagarfondernas tillgångar, som förvaltas av avvecklingsstyrelsen (Fond 92-94). Därför bör en ändring göras i övergångsbestämmelserna till lagen (1991:1857) om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för Allmänna pensionsfonden. För de ifrågavarande ersättningarna bör disponeras högst 100 miljoner kronor.

Genom att en sparare anmäler sig till det premiegrundande allemanssparandet uppkommer ett rättsförhållande mellan spararen och det fondbolag som förvaltar fonden. I Bernitz och Södermarks utlåtande tas även upp frågan om fondbolagen på grund av detta avtalsmässiga förhållande skulle kunna vara skyldiga att ersätta sparare för utebliven sparpremie. Utredarna konstaterar att tillförandet av tillgångar från avvecklingsstyrelsen varit en förutsättning för fondbolagets skyldigheter gentemot spararen. Fondbolaget kan enligt utredarna till sin befrielse åberopa att denna förutsättning brustit. Jag delar denna bedömning.

5 Aktier i portföljförvaltningsbolagen

Mitt förslag: Regeringen bemyndigas att sälja en mindre del av statens aktier i portföljförvaltningsbolagen Atle Förvaltnings AB och Bure Förvaltnings AB.

Skälen för mitt förslag: Som tidigare anförts (se avsnitt 3) skall någon utdelning av medel ur de förutvarande löntagarfondernas tillgångar till dem som inte deltagit i det premiegrundande allemanssparandet inte ske. Detta innebär att förutsättningar inte föreligger för att låta de personer som inte deltagit i det premiegrundande allemanssparandet bli delägare i de bolag som skall driva den riskkapitalverksamhet som beskrivs i den av riksdagen nyligen behandlade propositionen Kapital för tillväxt (prop. 1992/93:41, bet. 1992/93:FiU3, rskr. 1992/93:25). Enligt riksdagens beslut skall 25 procent av aktiekapitalet i riskkapitalbolagsstrukturen, bestående av två s.k. portföljförvaltningsbolag och sex direktinvesteringar i riskkapitalbolag, behållas i statlig ägo under en tid, i avvaktan på besked om huruvida det pensionsanknutna premiegrundande allemanssparandet

avbryts eller inte. Tanken med att behålla aktierna i statlig ägo var att dessa aktier skulle kunna utskiftas till de personer som inte deltog i det premiegrundande sparandet.

Chefen för Näringsdepartementet avser att senare förelägga regeringen förslag om hur statens ägandel i riskkapitalverksamheten på sikt bör avvecklas. För att möjliggöra en notering av aktierna i de förut nämnda portföljförvaltningsbolagen (Atle Förvaltnings AB och Bure Förvaltnings AB) förordar jag att regeringen inhämtar riksdagens bemyndigande att genom försäljning avyttra en mindre del av statens aktier i dessa bolag.

6 Högsta medgivna kapitalbelopp för försäkring i understödsförening

Mitt förslag: Det maximala beloppet för kapitalförsäkring meddelad av understödsförening höjs från 15 000 kronor till ett basbelopp, som för år 1993 uppgår till 34 400 kronor.

Understödsföreningsutredningens och promemorians förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna har inget att erinra mot förslaget.

Skälen för mitt förslag: En understödsförening kan meddela pensionsförsäkring, kapitalförsäkring eller sjukförsäkring. Allt efter arten av verksamhet indelas understödsföreningarna i pensionskassor, sjukkassor, begravningskassor samt sjuk- och begravningskassor.

Gällande bestämmelser om understödsföreningarnas verksamhet finns i lagen (1972:262) om understödsföreningar. En understödsförening skall vara registrerad hos Finansinspektionen och stå under tillsyn av denna. Enligt 6 § nämnda lag får kapitalförsäkring inte meddelas till högre belopp än 15 000 kronor för en medlem. Om särskilda skäl föreligger kan Finansinspektionen medge understödsförening att meddela sådan försäkring till högre belopp. Då bestämmelsen om dispens infördes år 1942 var det särskilt i två typfall som dispens ansågs kunna förekomma. Det ena var kapitalförsäkring i samband med pension, om den belöpande pensionen ersattes med ett kapitalunderstöd motsvarande lön eller pension. Det andra gällde då kapitalunderstödet betalades ut i form av försäkring för livsfall. Vidare har det ansetts att vid överlåtelse av understödsförenings rörelse den övertagande föreningen i vissa fall bör få överskrida maximibeloppet, för att en person som är försäkrad i såväl den överlåtande som den övertagande föreningen skall ha möjlighet att behålla båda sina försäkringar (Brita Wenner och Edmund Gabrielsson: Den nya lagen om understödsföreningar s. 21).

Svenska Livförsäkringsföreningars Riksförbund har i en framställning till Finansdepartementet hemställt om en sådan ändring av 6 § lagen om

understödsföreningar att det högsta medgivna kapitalbeloppet ändras till ett basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Enligt min mening bör i avvaktan på att ställning tas till Understödsföreningsutredningens betänkande gällande beloppsgräns i 6 § höjas med hänsyn till penningvärdets utveckling. Højningen bör ske i överensstämmelse med vad riksförbundet begärt. Liksom nu bör Finansinspektionen kunna medge dispens om det finns särskilda skäl.

7 Ikraftträdande m.m.

Lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 mars 1993.

Jag föreslår att den särskilda sparformen premiegrundande allemanssparande skall avvecklas vid utgången av år 1994. Därför kan riksdagen lämpligen redan nu besluta om att den särskilda lagen om sparformen skall upphöra att gälla vid halvårsskiftet 1995. Om det skulle uppstå komplikationer som fördröjer avvecklingen bör dessa rimligtvis ha retts ut till dess.

8 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anført har inom Finansdepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i lagen (1992:689) om pensionsanknutet premiegrundande allemanssparande,
2. lag om ändring i lagen (1988:847) om skattelättnader för allemanssparande,
3. lag om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för Allmänna pensionsfonden,
4. lag om ändring i lagen (1972:262) om understödsföreningar.

9 Lagrådets hörande

Förslagen beträffande lagen (1988:847) om skattelättnader för allemanssparande och lagen (1972:262) om understödsföreningar faller inom Lagrådets granskningsområde. Förslagen är emellertid av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Yttrande från Lagrådet behöver därför inte inhämtas över lagförslagen.

10.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:689) om pensionsanknutet premiegrundande allemanssparande

Upphävande av 6 och 7 §§

I den nuvarande 6 § finns bestämmelser om avgift vid uttag från premiegrundande konto efter det att sparpremien har tillförts kontot. Dessa bestämmelser förlorar sin aktualitet nu i och med att spararen får förfoga över behållningen så snart premien har tillförts kontot. Paragrafen har därför kunnat tas bort.

Bestämmelser med innehåll som motsvarar den av riksdagen nyligen beslutade nya 7 § har förts in i 1 och 4 §§. Förstnämnda paragraf har därför kunnat tas bort.

Rubriken

Den ändrade lydelsen av rubriken föranleds av att någon koppling till ett pensionssparande inte längre är aktuell.

1 §

Av samma skäl som anförts beträffande den ändrade lydelsen av lagens rubrik har ordet pensionsanknuten i *första stycket* tagits bort och definitionen av premiegrundande allemanssparande i *andra stycket* justerats.

I *andra stycket* har vidare införts en definition av begreppet premieperioden. Detta ger besked om under vilken tid insättningar som skall ligga till grund för beräkningen av sparpremier kunnat göras (jfr 4 § första stycket).

2 §

Av bestämmelsen i paragrafen är det numera bara regeln att varje sparare får spara i bara en allemansfond som har någon praktisk betydelse. Denna regel har behållits men har av tydlighetsskäl fått en ändrad lydelse. Övriga bestämmelser har tagits bort.

3 §

Paragrafens första stycke har tagits bort. Vilka krav som gäller för att en sparpremie skall kunna utgå framgår av 4 §. Kravet på tolv månadsinsättningar återfinns i *andra stycket* av den paragrafen.

4 §

Bestämmelsen har behandlats i allmänmotiveringen (avsnitt 2).

Sparpremien baseras på storleken av de insättningar som har gjorts på ett premiegrundande konto från anslutningen till sparformen och t.o.m. den 6 november 1992. Om de sammanlagda insättningarna under denna

period skulle överstiga 2 400 kronor så skall det överskjutande beloppet ej beaktas. Prop. 1992/93:149

Eftersom sparpremien beräknas med ledning av gjorda insättningar kan naturligtvis inträffa att behållningen på kontot den 6 november 1992, på grund av att uttag skett, är lägre än summan av insättningarna. Detta förhållande påverkar emellertid inte sparpremiens belopp.

5 §

Ändringarna i *första stycket* innebär att den enligt 4 § första stycket beräknade sparpremien skall tillföras det premiegrundande kontot under förutsättning att kraven i 4 § andra stycket är uppfyllda. Det är andelar i fonden till ett värde motsvarande sparpremiens belopp som skall tillföras spararens premiegrundande konto. Förutom sparpremiebeloppet är det då gällande andelsvärdet avgörande för hur många andelar som skall tillföras kontot.

Angående överföringen av tillgångar från de av avvecklingsstyrelsen förvaltade medlen till resp. allemansfond hänvisas till vad som anförts i propositionen 1991/92:92 om utskiftning av löntagarfondernas tillgångar m.m. (s. 34).

10.2 Övriga lagförslag

Ändringarna i övriga lagar har kommenterats i allmänmotiveringen.

Förslaget till lag om ändring i lagen (1988:847) om skattelättnader för allemanssparande förutsätter att riksdagen antar de ändringar i den lagen som föreslagits i prop. 1992/93:50 innan förevarande lagförslag behandlas. Lagförslaget i den nämnda propositionen innebär bl.a. att lagens rubrik ändras.

11 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

dels anta förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1992:689) om pensionsanknutet premiegrundande allemanssparande,
2. lag om ändring i lagen (1988:847) om skattelättnader för allemanssparande,
3. lag om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för Allmänna pensionsfonden,
4. lag om ändring i lagen (1972:262) om understödsföreningar,

dels bemyndiga regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att besluta om ersättning till de fondbolag som medverkat i det pensionsanknutna premiegrundande allemanssparandet,

dels bemyndiga regeringen att sälja en mindre del av statens aktier i Atle Förvaltnings AB och Bure Förvaltnings AB, varigenom statens

andel av aktiekapitalet i riskkapitalbolagsstrukturen reduceras med ca två procentenheter. Prop. 1992/93:149

12 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition förelägga riksdagen vad föredraganden har anfört för de åtgärder han hemställt om.

Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	3
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 december 1992	10
1 Ärendet och dess beredning	10
2 Sparpremien m.m.	12
3 Utdelning till andra än sparare	14
4 Ersättning till fondbolagen, m.m.	15
5 Aktier i portföljförvaltningsbolagen	16
6 Högsta medgivna kapitalbelopp för försäkring i understödsförening	17
7 Ikraftträdande m.m.	18
8 Upprättade lagförslag	18
9 Lagrådets hörande	18
10 Specialmotivering	19
10.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:689) om pensionsanknutet premiegrundande allemanssparande . .	19
10.2 Övriga lagförslag	20
11 Hemställan	20
12 Beslut	21